

Onafhankelijk inzicht. Is het mogelijk om te vluchten?

Israel* Wygoda is gevlucht. Hij heeft zijn sporen goed uitgewist. Nog steeds is het lastig om meer informatie over hem te krijgen. Maar als je een poging waagt kom je erachter dat hij een spannende route moet hebben afgelegd. Daarbij komen allerlei vragen op. Hoe realistisch was het eigenlijk om te vluchten uit een land dat door de nazi's was bezet? Was dit voor iedereen mogelijk?

Volg de aanwijzingen en probeer te achterhalen wat er met Israel zou kunnen zijn gebeurd.

Je maakt hierbij gebruik van toegankelijke, algemene zoekmachines als Google en Wikipedia.

* De voornaam Israel was een joodse voornaam die in de jaren '30 redelijk veel voorkwam. De staat Israel bestond toen nog niet. Het land dat nu Israel heet, werd Palestina genoemd.

Opdracht 1 Google op 'Joods Weeshuis Leiden Zegveld'. Open het pdf-document op www.erfgoedleiden.nl. Zoek in het artikel van Zegveld de persoonsgegevens van Israel Wygoda (pagina 13). Noteer zijn geboortedatum, de namen van zijn ouders, en de periode dat hij in het weeshuis woonde.

.....

.....

.....

Waar ligt zijn geboorteplaats?

Welke nationaliteit had hij?

Google zijn achternaam. Uit welk land komt die naam?

Wat zeggen de geboorteplaats en de nationaliteit van Israel en de namen van zijn ouders over zijn geschiedenis?

.....

.....

.....

Hitler kwam in 1933 aan de macht in Duitsland.

Waar is de vlucht van Israel Wygoda eigenlijk al begonnen, denk je?

Naar welke plaats ging Israel toen hij uit het Weeshuis wegging?.....

Noteer wat er over hem staat in 'verder gehoorde gegevens' (pagina 73)

.....

Opdracht 2. Zoek op de website van het verzetsmuseum in Amsterdam een overzicht van anti-joodse maatregelen: www.verzetsmuseum.org/museum/nl/tweede-wereldoorlog/begrippenlijst/achtergrond,jodenvervolging/overzicht_1940_1945

In de vorige opdracht heb je genoteerd op welke datum Israel Wygoda uit het Weeshuis vertrok. Bekijk op deze website de de Anti-joodse maatregelen tot die datum. Noteer twee maatregelen of gebeurtenissen die je opvallen.

1.....

2.....

Worden er al joden uit hun huizen gehaald en gedeporteerd in die periode?

De kinderen in het Weeshuis werden heel beschermd opgevoed. Denk je dat ze de krant lezen?

.....

Wat zal Israel geweten hebben van de jodenvervolging, denk je? Noteer twee maatregelen of gebeurtenissen waarvan Israel misschien op de hoogte was.

1.....

2.....

Denk je dat Israel meer op zijn hoede was dan andere kinderen in het weeshuis? Waarom? Denk aan wat je over zijn achtergrond hebt gevonden in opdracht 1.

.....

Zouden deze anti-joodse maatregelen op dat moment genoeg redenen zijn voor Israel om te vluchten? Waarom wel, waarom niet?

.....

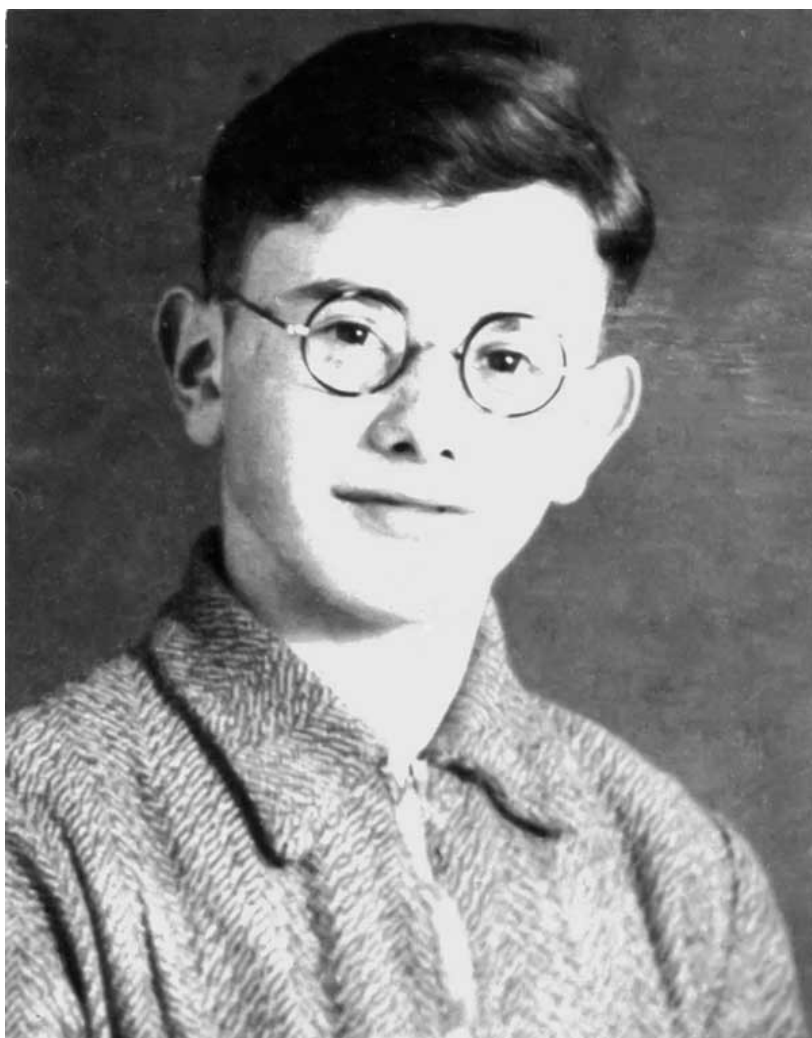
Wat wist Israel Wygoda toen niet over de jodenvervolging, wat wij nu wel weten?

.....

Opdracht 3

In 1938 kreeg een regent van het Joodse Weeshuis, meneer Levisson, een album met foto's en tekstjes van alle kinderen die toen in het weeshuis woonden. Israel schreef een keurig briefje in uitstekend Nederlands, waarin hij de heer Levisson bedankte voor *'het werk dat u gedurende zoveel jaren, voor ons, kinderen van het Wees- en Doorgangshuis verricht hebt'*. Hieronder zie je de foto van Israel Wygoda die in het album stond.

Het verhaaltje bij de foto is geschreven door onderzoeker Leonard Kasteleyn. Hij heeft Pieter de Vries geïnterviewd. Pieter de Vries is een van de twee jongens die tijdens de ontruiming in het weeshuis woonden en de oorlog hebben overleefd.
Hoe herinnert Pieter de Vries zich Israel Wygoda?

...Israël Wygoda, 1938

Een bijzondere jongen uit het weeshuis. Pieter de Vries herinnert hem zich als iemand die wijze raad kon geven. Ook aan Lotte Adler. Ze plakte een pasfoto van hem in haar fotoalbum, naast dat prachtige dubbelportret van zichzelf en haar zusje en naast de pasfoto van haar - zeer bedrukt kijkende - moeder. Hebben Lotte en Israël wat met elkaar gehad, dat hij het grote voorrecht kreeg van een portretje van hemzelf op deze 'familiepagina'? Of was hij haar grote voorbeeld? Twee weken nadat Lotte op 18 februari 1941 toestemming van de Leidse vreemdelingenpolitie had gekregen om in Leiden te blijven verlaat Israël Wygoda het weeshuis. Op 2 maart vertrekt hij met een illegaal schip naar Israel. Europa ontvlucht, net zoals de familie Adler had willen doen.

Leonard Kasteleyn schrijft dat Israel op 2 maart 1941 met een illegaal schip naar Palestina is vertrokken. Deze informatie klopt niet. Hoe weet je dat?

Opdracht 4 Ga verder met de aanwijzingen en onderzoek wat er wèl gebeurd zou kunnen zijn.

Zoek het artikel van Zegveld weer op, of kijk naar je antwoorden bij opdracht 1.

Naar welk adres vertrok Israel vanuit het weeshuis?

.....

Typ het volledige adres in op Google.

Klik in de zoekresultaten op de link die je verder kan helpen met informatie over dit adres in WOII.

Zoek de naam die dit adres in de oorlog had en noteer die.

.....

Typ de naam die je vond in op Google.

Zoek meer informatie via de links die je krijgt. Bepaal eerst welke websites waarschijnlijk geschikt zijn. Zoek op wie de site maakt. Zouden de makers er verstand van hebben, denk je? Zo ja, zoek dan verder op de site.

Bekijk de afbeeldingen van de locatie.

Noteer alles wat je op internet te weten komt over Gildelaan 1 tijdens WOII.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Plak twee afbeeldingen van de locatie in je opdracht. Kies afbeeldingen die je aanspreken.

Waarom zou Israel naar deze plaats zijn gegaan, denk je?

.....
.....

Wat zou Israel daar hebben geleerd?

.....

Opdracht 5 Zoek in Google '**Ghetto fighters house archive**'. Wie maakt deze site?

.....

Klik op '**Search the Archive**'.

Vul als zoekterm de plaatsnaam in die je vond bij opdracht 4. Het gaat om de plaatsnaam die voorkomt in de naam van de locatie. Zoek de foto uit de periode van Israels aankomst daar, en plak die in je opdracht.

Opdracht 6 Welk boek is er verschenen over de plaats waar Israel Wygoda vanuit het weeshuis naartoe ging? Noteer de titel.

.....

We zochten contact met de schrijfster en vroegen haar of ze meer wist over Israel Wygoda. Zij vond de naam Israel Wygoda in het archief van de Gemeentepolitie in Velsen uit 1941 (Noord-Hollands Archief Dossier Gemeentepolitie te Velsen). En ook in de archieven van een Joodse zionistische vereniging (vereniging Dath Waaretz, NIOD dossier Joodse verenigingen). Hieruit kan zij afleiden dat hij tot 25 maart 1942 nog op het adres woonde waar hij vanuit het Weeshuis naartoe ging.

Zoek in Google met de zoekterm '25 maart 1942 Beverwijk'. Wat gebeurde er op die datum?

.....

Zoek op www.jck.nl naar het *verslag der evacuatie van Joodse bewoners uit Beverwijk* (in documenten).

Dit verslag werd geschreven door de Joodse Raad, die aan de evacuatie medewerking heeft verleend. Wat komt de opperrabijn van Haarlem op dinsdag 24 maart doen?

.....

Pak pagina 2 van het verslag erbij. Lees de tekst vanaf 'circa 11:30'. Hoe verliep de evacuatie? Wat valt je op?

.....

Zoek op dezelfde site de foto van de synagoge in Beverwijk in 1942. Wat zie je?

.....

Lag het dat moment voor de hand om onder te duiken, denk je? Waarom wel, waarom niet?

.....

.....

.....

Een aantal van de medebewoners van Israel Wygoda is ondergedoken. Medebewoners die niet zijn ondergedoken zijn niet terug gekomen uit de concentratie- en vernietigingskampen. Je hebt al gevonden dat Israel uiteindelijk Palestina heeft bereikt. Welke voorlopige conclusie kun je hieruit trekken over Israel Wygoda?

.....

Opdracht 7 Medebewoners van Israel Wygoda die zijn ondergedoken kregen hulp van de Westerweel-groep. Zoek meer informatie over de Westerweel-groep. Wat deed de groep? Waarom heet de groep Westerweelgroep? Wie werkten in de groep samen? Hoeveel Palestina-pioniers wist de groep in veiligheid te brengen?

.....

.....

.....

Kijk ook op de wikipedia pagina 'Dutch-Paris', en klik op 'ontsnappingsroutes'. De Dutch-Parislijn had een verbinding met de groep rond Joop Westerweel. Hoe werkte de ontsnappingsroute naar Spanje?.

.....

Wat zou er voor Israel Wygoda geregeld moeten worden om te kunnen vluchten? Denk aan identiteitsbewijzen en overnachtingen. Noteer tenminste drie zaken.

.....

.....

.....

.....

Opdracht 8 Ga verder met het zoeken naar informatie over emigratie naar Palestina tijdens en vlak na de Tweede Wereldoorlog:

Vul in Google de zoekterm '2 march Palestine ship' in. Je vindt afbeeldingen van illegale schepen en enkele verhalen over schepen die zijn vergaan op wikipedia. Kun je op deze pagina vinden wat de Joodse term is voor de illegale immigratie?

.....

Zoek verder op deze term. Je vindt nu heel veel gedetailleerde informatie emigratie naar Palestina tijdens en vlak na de Tweede Wereldoorlog. Lees niet alles maar zoek in de inhoudsopgave naar het overzicht. Zoek in het 'overzicht scheepsreizen' welke reis Israel mogelijk gemaakt kan hebben. Bekijk in de routekaart de route die hij gevolgd zou kunnen hebben. Noteer namen van (illegale) schepen waarmee Israel Wygoda naar Palestina gereisd kan zijn.

.....

.....

.....

Maak een schema van de vlucht van Israel van begin tot eind. Noteer de locaties en data.
Geef vervolgens aan hoe zeker je van de locaties en data bent. Je kunt hiervoor kleuren gebruiken.
Bijvoorbeeld geel voor zeker, oranje voor onzeker, en rood voor pure speculatie.
In het verhaal van Israel is veel onzeker, dus als je 'onzeker' of 'speculatie' gebruikt, betekent dit NIET dat je onderzoek niet goed was. Doe het zo:

.....

Joods Weeshuis in Leiden (vertrek: 2 maart 1941)

.....

.....

En ga zo verder tot zijn laatste
plek van bestemming.

Zou je het vertrek van Israel uit het Weeshuis als eerste deel van zijn vlucht kunnen beschouwen? Waarom wel, waarom niet?

.....

.....

Welk beeld heb je nu gekregen van de mogelijkheden om te vluchten uit bezet Europa tijdens de Tweede Wereldoorlog?

.....

.....

Was het vluchten goed te doen? Waarom wel, waarom niet? Denk aan: risico's, contacten, informatie.

.....

.....

.....

Kon je dat in je eentje doen? Waarom wel, waarom niet?

.....

.....

Zie je parallellen met de vluchtelingen crisis in onze tijd? Welke?

.....

.....

.....

Opdracht 9

Wat is jouw beeld van Israel Wygoda nu? Zou je zelf zo'n vlucht hebben ondernomen? Waarom wel, waarom niet?

.....

.....

.....

.....

.....

Wat vond je van deze opdracht? Geef de makers Tips en Tops:

.....

.....

.....

.....

**Stichting Herdenking
Jodenvervolging Leiden**